

14055: 1-7.

ACC. N:R M.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Alma Nilsson, Försnult
 Härad: Tunålvän Berättare: Lenn Karlsson, Mönsterås
 Socken: Meisterhult Berättarens yrke: hem ägare
 Uppteckningsår: 1956 Född år: 1870 i Meisterhult

Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-5.
 Se "bo-katten." s. 5-7.

LUF 105

Skriv endast på denna sida

Berättaren för de 6 rita bladen
i svaret L U F 105.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lup 105

Är en synnerligen trovärdig person
född 1870 på den rätta stora krono-
egendomen Kåksmåla i Mitterhult.
Där både fadern och före honom mor-
fadern varit arendatorer efter var-
andra. Denne hemmans ägare = berättaren
är sen mer än 40 år tillbaka persgubbe
och är med upptecknaren av detta. Nu
mer är han sen 3 år tillbaka gulden.

Denne berättare har lemnat många
och goda uppgifter från både sin egen
barndom i Mitterhult och sina föräldrar.
Han var en god kännare av allmog-
ens liv och strävsamms arbeten.
Hans änka lever ännu och har sevärt/samt adru.

ACC. N:R M. 14055:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Husbonde och dennes dräng på 1800 talet
första hälft.

Berättaren lägger orden i sin mofaders
mun och säger: När va i 20 års-
åldern fanns det en elak bonde i
Flineth i Mesterhult. Denne va känd
för att va särskilt elak mot sina dräng-
ar, å han "klådde" dem vrättest,
å så hårt, så han "hådde" (höll) på å
slå ihjäl "dåm", å adig kunne vi om
dräng va där i Flineth året ut. (= från
en hösten till den andra).

13
Om bönderna "ellert" "klådde" sina
drängar var ju så vanligt på den
tiden, å långt fram på 60 talet
men som sagt: han slog för hårt
och bydde sig ej om var något träffade

då sa ja: ja ska stå maj hos den elake
bommen i Flinck, å ja ska visa att ja ska
va där året ut (1-år=legtsalgad tid.)
men ja tar inte stryk. ja stodde
mig dit å fick bra lön 15 riksdaler å en
par stolar [värde 3-4 kr]. Det gick bra
Länge: för när han flöjde (flög) på
"må" slog jag bara mina armar ^{mot} över
honon och "Hådde" (höe) honon hårt intill
mig, samt lyftade opp honon. innan jag
därefter släppte ner honon, men — då
sken-de = skenade = "essprang" han.

17
Men en gång när vi höll på med
att bereda fårskinn inne i köket
så hade vi ju som brukligt var, får-
skinnen i en bre nog stor balja med
starkt kaolvatten — där de legat
över natten för attullen skulle

lossna samt gå lättare än plocka där,
då tog banden utan vidare: Och lå-
te mej, men i ansiktet, med en av-
skennen, å sen "kren-de" (sprang) han åt.

Men ja sprang på honom, å — bar
in honom i köket, la honom på golvet,
å sen gnodde ja honom — ja, trötade
honom i ansiktet med skinnen.

Efter detta fick ja va i fred länge.

Men en dag när vi kråkade såd
så tog han helt enkelt å slog till
mej med en sädeskrake, å ja hade
inget precis å fri mej med just där.
så han fick springa, vilket alltid
brukades sen han slagts, för ja hade
inget å försvara mig med nu, å han
hade kraken. Men en annan gång
när vi körde in såd, å "hölls" på kogen

ACC. N:R M. 14055:5.

så sade jag: ja ska låta "hårsbommen"
(husbonden) si "Tio katten", å då må
"nappi" (nappade) ja te mej slagan, som
stod vid gluggen å la denna i vänket
kring hans nacke å hals, å lyfte så
opp honom på loggluggens bräda, å
höll honom där med slagan, samtidigt
igt som ja "ta (tog) am" te "hjerger" å
värta ja kenne, för att ingen skulle
höra hur han "håj-de" på "hjälp",
å å-gå-je (jämrade sig = oräkrop),
å då kom ingen. Efter den "dæri"
sick ja va i pre, å ja va där året ut,
å fick lönen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

Att se "Lo-katten" (= log-katten.)

Skulle detta och efter alla konstens regler utfördes detta i den s.k. "Lo-gluggen" = den cirka 150x150 cm stora glugg som fanns på logens framsida, och användes till harka en "neker" (= sädess-kärvar) från det strax intill framtröda sädeslässet.

(Obs! Nu har man ^{sen} ten cirka 75-80 år tillbaka köra dörra till logen och kör in hela lansen. Den glugg som i äldre tid fanns låg cirka 120 cm från marken var för den som ville in på logen vanligtvis hade bägge händerna på "lockbrädan" och klängde med ett hopp in på logen. Strax innanför log-gluggen hade alltid slagarna sin bestämde plats i hörnet. En slaga består av 2 delar = skaftet och "drämpan"

-(det hårda runda trästycke som utgör rygg-
slagan). Dessa båda delar är sammanknut-
na med en remsa av torkat skinn, en
typerbigen starkt material, ja skinnst ut-
gör således ett slags gängjärn med 3-5 cm.
längd. När slagan stod i hörnet låg skapt
och "drämp" parallellt emellan varandra men
om man skilde skapet från drämpan blev
cirka 75 gr. vinkel, blev det hela som en
slags krok, lagom att infånga en menn-
iskas nacke, hals och möjligen skola.
Efter att ha kartat denna hårda
snara över någon antagning, höll man
själv i höft skapt å drämp samt lyfte
bådet från logens golv, och uppd
logguggens första stock, som oftast var
klädd med en bräd- eller plankbit.
Och bli tygl lyftad så: var något passande.